

Sikkerhet ved utleie av fritidsfartøy i Norge

Helga Maria Sulen Sund – seniorrådgiver seksjon fritidsfartøy

- 1600 turistfiskebedrifter registret hos Fiskeridirektoratet
- 2019: 112.000 fisketurer
- 6000 fritidsbåter

- I gjennomsnitt 4 personer omkommer årlig
- Ca 13% av de omkomne med fritidsbåt

Foto: Redningsselskapet

Meld. St. 30 (2018-2019) – Samhandling for bedre sjøtryggleik

- Sjøfartsdirektoratet fikk flere oppdrag:
 - Etablere handlingsplan mot fritidsbåtulykker
 - Utrede høyhastighetsbevis
 - Utrede automatisk nødstopp/dødmannsknapp
 - Forbedre faktagrunnlaget og statistikkarbeidet
 - **Utrede sikkerhet ved utleie av fritidsfartøy**

Sikkerhet ved utleie av fritidsfartøy i Norge

UTREDNING – 2021

Foto: Redningsselskapet

Utredning om sikkerhet ved utleie av fritidsfartøy – levert 2021

- Tilgjengelig her:

<https://www.sdir.no/fritidsbat/rapporter-og-utredninger/>

Foto: Elin Skårland

Foto: Heidi Therese Bless

Hovedredningsentralen

FISKERIDIREKTORATET

Den Norske Turistforening

Risikobildet og årsaker til ulykker:

- **Mangel på kunnskap og erfaring:**
- Flere utleiere opplever at endel leietagere mangler kunnskap og erfaring, og at de tar risiko uten å innse det selv.
- Man ser at seriøse aktører tar seg tid til å vurdere og sjekke kompetanse/ erfaring, men det er fortsatt mange som ikke gjør det. Dette fører til at en del leietakere får dra på sjøen selv om utleier burde satt ned foten.
- Det er ofte flere personer om bord i fartøyene. Det kan være mye last om bord i form av utstyr og fangst. En del fisketurister har lite kunnskap om korrekt vektfordeling i båt (mange står i båten)
- En del utleiefartøy brukes i områder de ikke er dimensjonert for.

Foto: Magnus Jonas Fjell

Kommersielle interesser kan gå på bekostning av sikkerheten:

- Mange gjester har betalt dyrt for oppholdet i Norge, og ønsker gjerne å dra ut å fiske for å få opplevelsen de har betalt for, selv om forholdene ikke er forsvarlige. Risikoviljen kan være større enn ved vanlig fritidsbåtbruk.
- Utleiere vil gi best mulig tilbud til gjestene, og tør/klarer ikke å sette foten ned for at gjestene får dra ut.
- Spesielt i havfisketurismen i Nord – Norge opplever man at useriøse aktører opererer på kant med sikkerhet og regelverk.
- Mange opplever at det ikke blir gitt nok informasjon, oppæring og forberedelser før leietaker tar ut fartøyet.

Foto: Thomas Brun/NTB Kommunikasjon

Krav til båtutleiery i dag:

DSB: Produktkontrollloven og internkontrollforskriften

Sjøfartsdirektoratet: Fritidsbåtregelverket
(f.eks krav flyteutstyr, båtførerbevis, promillegrenser,
krav til å følge sjøveisreglene osv)

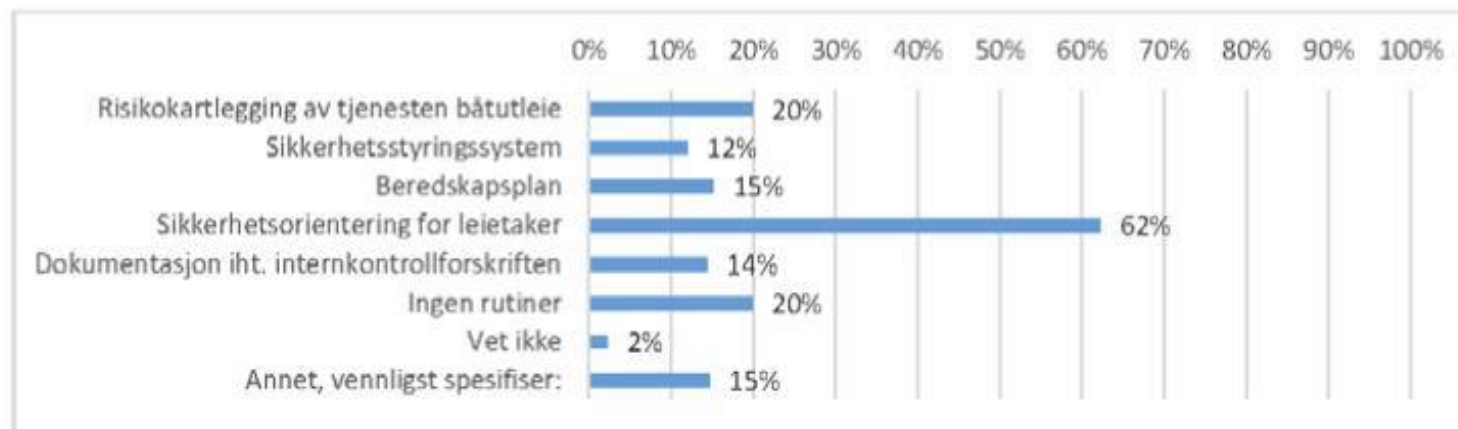
Fiskeridirektoratet: Har ansvar for regelverket rundt
fisket. F.eks bruk av redskap, ferdsel nært
oppdrettsanlegg, minstemål og eksport.

3.4.2 Skriftlige rutiner

Respondentene ble bedt om å oppgi hvilke skriftlige sikkerhetsrutiner de har. Figur 3-13 viser i hvilken grad aktørene har ulike skriftlige sikkerhetsrutiner. Tre av fem utleiere har en skriftlig sikkerhetsorientering for leietakere. En av fem utleiere har ingen skriftlige sikkerhetsrutiner.

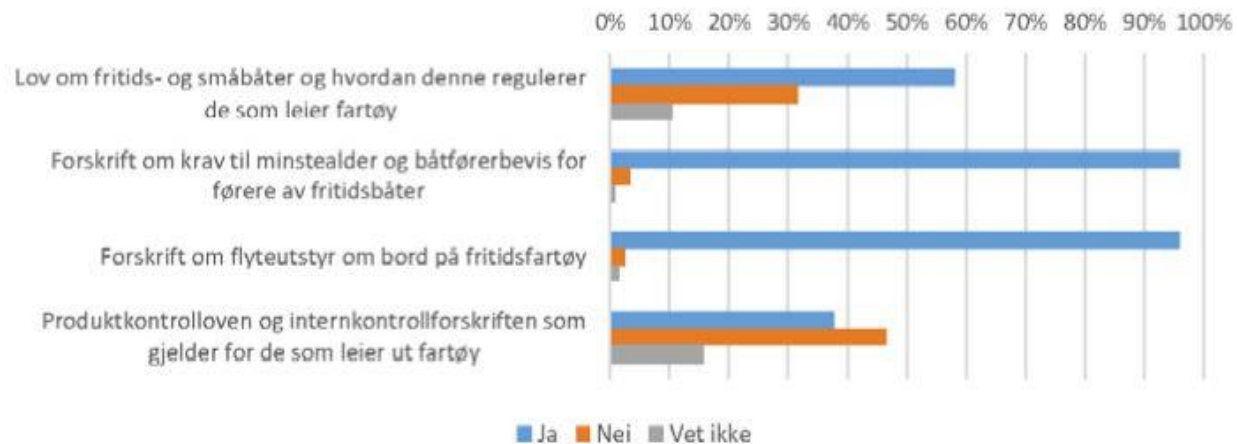

NOTAT

3.3.2 Kjennskap til regelverk

Respondentene ble spurt om å oppgi hvorvidt de kjente til ulike regelverk som regulerer utleievirksomhet. Figur 3-10 viser fordeling av kjennskap av ulike regelverk, og Tabell 3-11 kjennskap til ulike regelverk fordelt på aktørtyper.

Figur 3-10 Kjennskap til ulike regelverk blant respondentene

NOTAT

3.3.3 Informasjon om regelverk og krav

Respondentene ble spurt hvordan de opplever informasjon fra myndighetene om regelverk og krav. Figur 3-11 viser fordeling av svar. Rett over halvparten av respondentene oppgir at informasjon fra myndighetene om regelverk og krav er tilstrekkelig eller bedre. En av tre angir at den er dårlig eller svært dårlig. I fordeling på respons er det lite forskjell mellom ulike aktørtyper.

Figur 3-11 Opplevelse av informasjon fra myndighetene om regelverk og krav.

10 anbefalte tiltak for tryggere båtutleie

1: Krav til konstruksjon og vedlikehold av utleiefartøy

- CE-merkede fartøy
- Merkes med:
 - maks antall personer
 - største last
 - båtens begrensninger med tanke på farvann.
 - *Dersom fartøyet ikke er CE-merket, må det dokumenteres hvordan disse vurderingene er foretatt.*
- Utleier må kunne dokumentere både at en vedlikeholdsplan eksisterer, og at vedlikehold er gjennomført.
- Sjøfartsdirektoratet bør utarbeide en veileder for vedlikehold av fartøyene.

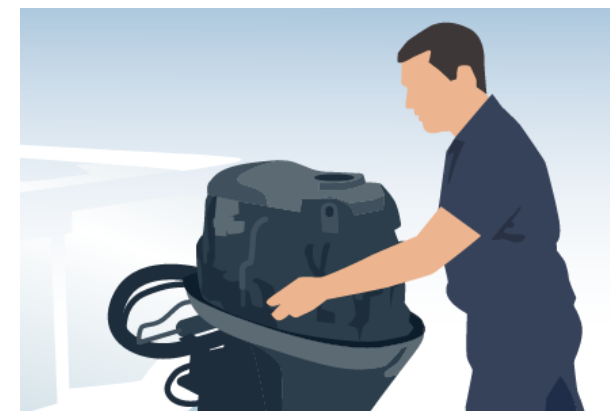

Foto: Thomas Brun/NTB Kommunikasjon

2. Tilsyn

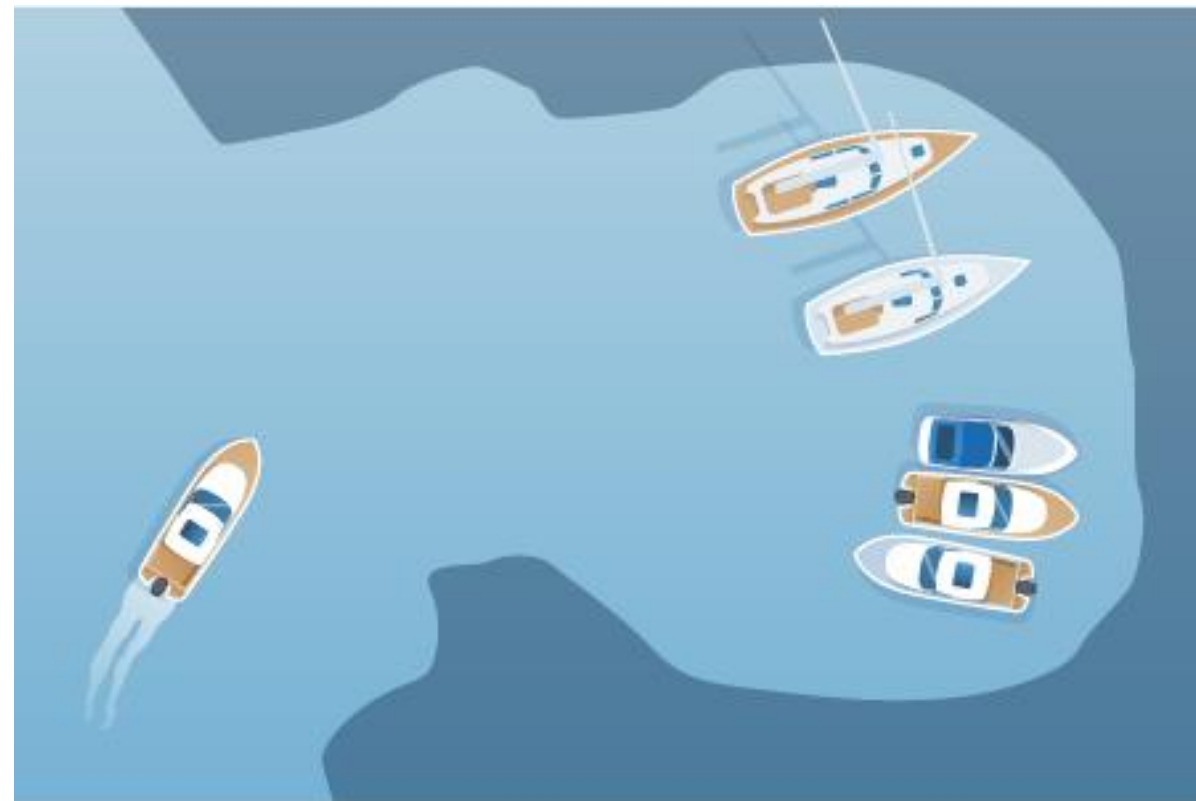
- Det er DSB som er tilsynsmyndighet med foretakene i dag. DSB har sjeldent tilsyn med foretak som leier ut fritidsfartøy. De fører ikke tilsyn med fartøyene.
- Arbeidsgruppen anbefaler at Sjøfartsdirektoratet bør få myndighet til å drive tilsyn etter ulykker, alvorlige hendelser eller bekymringsmeldinger.

3. Krav til registrering av utleiebedrift og fartøy

- Kan være vanskelig å nå ut til utleiere med informasjon på grunn av manglende oversikt og kontaktinfo.
- Sjøfartsdirektoratet bør vurdere å opprette en oversikt over foretak som leier ut fritidsfartøy. En slik oversikt kan gjøre det enklere å nå ut med viktig informasjon om regelverket. I tillegg vil det være viktig i forbindelse med gjennomføring av eventuelle tilsyn.
- Det finnes flere ulike registre i dag, over både fritidsfartøy og bedrifter, men ingen av disse er en fullverdig løsning for å lage en god oversikt over alle foretak som leier ut fritidsbåter.
- Fritidsbåter som blir leid ut bør merkes med kontaktinformasjon til utleier. Hvis utleier har flere båter, bør båtene også nummereres. Dette kan være til hjelp om et fartøy blir funnet drivende, eller ved redningsaksjoner.

Avgitt mars 2019

RAPPORT

Sjø 2019/02

KARTLEGGING AV FRITIDSBÅTULYKKER

HOVEDRAPPORT
DEL A ULYKKER MED OMKOMNE 2018
DEL B HISTORISKE ULYKKER 2008-2017

 This report is also available in English

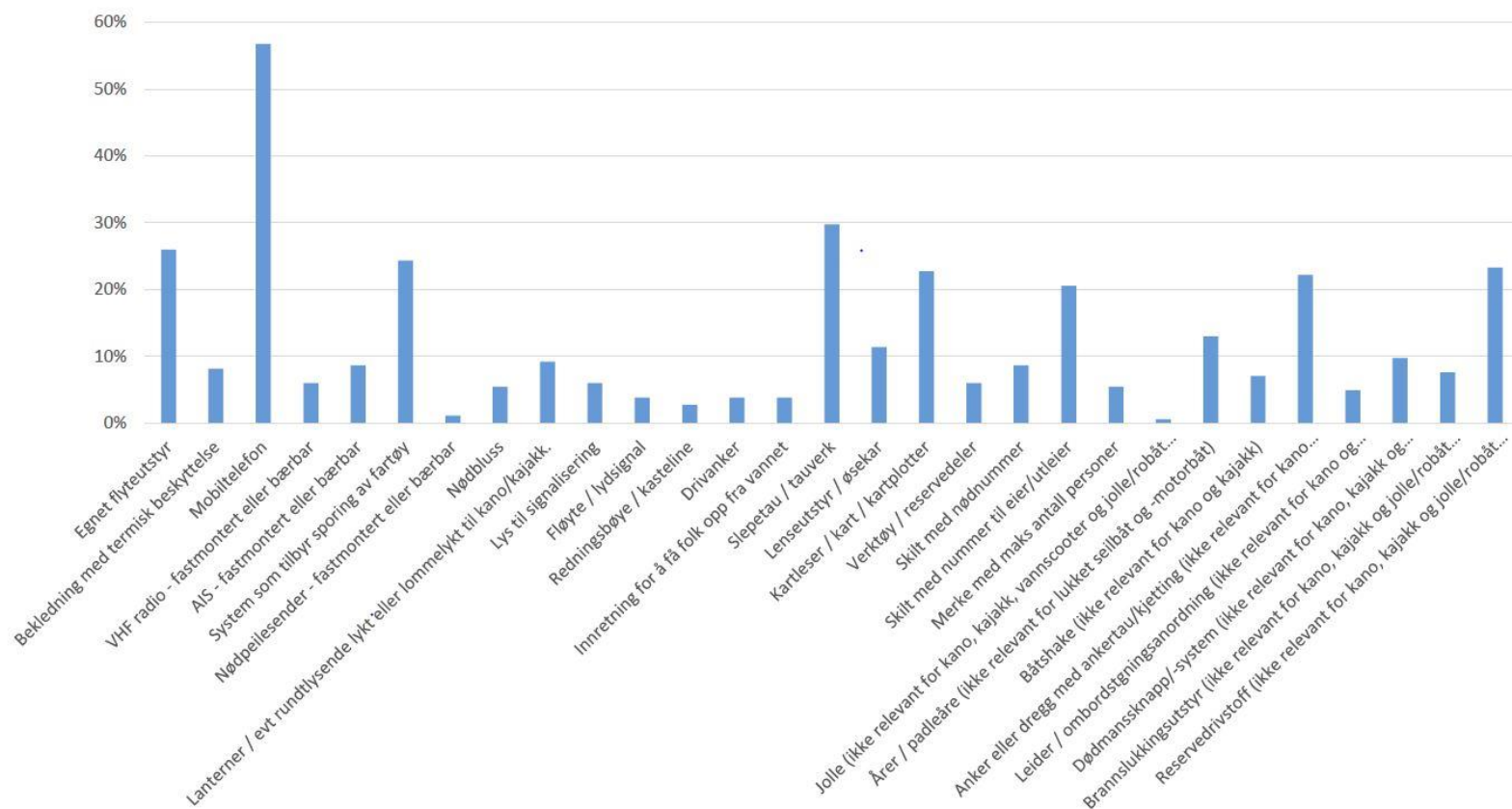
Statens havarikommisjon for transport (SHT) har utarbeidet denne rapporten utelukkende i den hensikt å forbedre sjøsikkerheten. Formålet med en sikkerhetsundersøkelse er å klarlegge hendelsesforløp og årsaksfaktorer, utrede forhold av betydning for å forebygge sjøulykker og bedre sjøsikkerheten, og offentliggjøre en rapport med eventuelle sikkerhetstiltak. Kommisjonen skal ikke vurdere siviltrettslig eller strafferettslig skyld og ansvar. Bruk av denne rapporten til annet enn forebyggende sjøsikkerhetsarbeid skal unngås.

Statens havarikommisjon for transport • Postboks 213, 2001 Lillestrøm • Tlf: 63 89 63 00 • Faks: 63 89 63 01 • www.aibn.no • post@aibn.no

- Statens havarikommisjon 2018:
 - Det tok ofte over 45 minutter, før andre var klar over at de forulykkede var i nød
 - umiddelbar varsling om nød og posisjon kan bidra til at personer overlever etter å ha falt i sjøen.

Over 55% av respondentene i spørreundersøkelsen har opplevd at mobiltelefon har reddet liv eller hindret alvorlig utfall

Figur 3-23 Fordeling av hvilket utstyr respondentene har opplevd at har bidratt til å redde liv eller hindre alvorlig utfall av en hendelse

4. Krav til kommunikasjons- og sporingsutstyr

- Arbeidsgruppen foreslår at alle utleiefartøy som et minimum må være utstyrt med en varslingsenhet som gir mulighet for varsling med posisjon.
 - Dette kravet kan i noen tilfeller dekkes av en mobiltelefon. I andre tilfeller er ikke mobiltelefonen nok, og utleier må tilby annet utstyr.
 - Det må være mulig med toveiskommunikasjon.
 - Bærbart utstyr og utstyr som monteres utendørs må være vanntett.
 - Den som leier båt, må få tilstrekkelig opplæring i bruken av utstyret.

Foto: Av og til

Foto: Magnus Jonas Fjell

VHF

- Arbeidsgruppen mener at VHF – utstyr er et godt sikkerhetstiltak. Allerede i 2012 anbefalte Sjøfartsdirektoratet at regjeringen skulle vurdere å innføre krav til VHF med DSC (nødknapp) i fritidsbåter som leies ut. En forutsetning er at det skulle gis dispensasjon fra sertifikatplikten.
- Dette kan kreve endringer i regelverk, som forvaltes av andre enn Sjøfartsdirektoratet.
- Arbeidsgruppen anbefaler at det tas en ny vurdering om å innføre krav til VHF i enkelte fartsområder, dersom eventuell endring i regelverk gjennomføres slik at dette blir mulig.

Foto: Magnus Jonas Fjell

Sporing

- Det finnes i dag flere sporingssystemer som kan gi informasjon til utleier om hvor fartøyene befinner seg.
- Arbeidsgruppen anbefaler at det blir et krav til at utleierne benytter egnet utstyr for sporing. Det bør være opp til utleierne å bestemme hvilken teknologi de ønsker å benytte seg av.
- I tillegg anbefaler arbeidsgruppen at Kystverket legger til rette for at utleier kan spore fartøyene via AIS.

5. Kompetanse hos fører - dokumentert sikkerhetsgjennomgang

Sicherheitscheckliste

Bevor Sie das Boot benutzen dürfen, müssen Sie dieses Formular zusammen mit dem Bootsverleiher ausfüllen und bestätigen, dass Sie die Sicherheitsvorschriften erhalten und verstanden haben. Die Missachtung der Sicherheitsvorschriften kann zu Haftungsverpflichtungen und zum Verlust der Bootsfahrerlaubnis führen. Der Bootsverleiher kann zusätzliche Sicherheitsvorschriften haben. Bitte ausfüllen ☑

Wichtige Telefonnummern

Telefonnummer des Kunden:

Telefonnummer des Bootsverleihers:

- Mein Kontakttelefon wurde vor Ort getestet
- Ich werde dafür sorgen, dass mein Telefon an Bord des Boots stets in der Nähe, eingeschaltet, gut aufgeladen und vor Nässe geschützt ist.
- Ich wurde über die Mobilfunkabdeckung in der Umgebung informiert

Im Notfall

Ich bin über die Notrufnummern informiert worden

Polizei: 112 Krankenwagen: 113 Feuerwehr: 110 Küstenfunkstelle: 120

- Ich weiß, wo die Notrufnummern an Bord zu finden sind
- Ich habe Anweisungen erhalten, was im Notfall zu tun ist
- Ich habe Informationen zur allgemeinen Haftpflichtversicherung des Verleihers erhalten

Sicherheit an Land

- Ich kenne die Notausgänge, Feuerlöscher und Erste-Hilfe-Kästen in den Räumen des Verleihers
- Ich weiß, was ich tun muss, um vermisste Personen zu melden.

Verwendung des Boots und des Motors

- Ich weiß, wie ich mich an Bord eines Boots verhalten muss (Gewichtsverteilung)
- Ich wurde in der Benutzung des Boots und des Motors angewiesen
- Ich bin über die an Bord befindlichen Informationen informiert und weiß, wo ich diese finde
- Ich weiß, dass der am Außenbordmotor befindliche Totmannschalter stets verwendet werden muss, wenn der Motor in Betrieb ist (außer neben Kais oder Anlegeplätzen)
- Ich bin darüber informiert worden, wie man Treibstoff nachfüllt
- Boot und Motor werden mir in gutem Zustand übergeben.

- De fleste utleiere har sikkerhetsgjennomgang med sine utleiere, men det varierer hva som blir gjennomgått.
- I tillegg til kompetansekravene som allerede finnes for førere av fritidsfartøy mener arbeidsgruppen at det bør innføres krav til dokumentert sikkerhetsgjennomgang med leietaker, gitt av en standard utarbeidet av myndighetene. Dette er for å sikre et minimum av kunnskap hos de som leier båt.

7. Krav til annet utstyr?

Utleiebåter har et meget variert bruksområde.

Arbeidsgruppen har allerede foreslått å innføre krav til ombordstigningsanordning, varslingsutstyr og sporingsutstyr om bord. I tillegg finnes det flere krav i dagens regelverk, som f.eks krav til flyteutstyr, lanterner, lydsignal etc.

Utover dette, og det som allerede finnes i fritidsbåtregelverket, foreslås det ikke flere krav til utstyr man **må** ha om bord, men det er viktig at utleier har et reflektert forhold til hvilket utstyr som må være om bord i sine fartøy for at sikkerheten skal være ivaretatt.

Utstyret som er om bord bør være en del av vedlikeholdsplanen.

Sjøfartsdirektoratet bør lage veiledningsmateriell om fordelene med ulike typer sikkerhetsutstyr og hvilke krav som gjelder.

8. Krav til kompetanse for utleier?

- Arbeidsgruppen mener det bør vurderes å utarbeide et frivillig e-læringskurs som kan gi utleier viktig kunnskap om hvilket regelverk som gjelder deres virksomhet, og praktiske eksempler på hvordan virksomheten kan utføres på en god måte.
- I tillegg bør utleiere oppfordres til å skaffe seg formell kompetanse om bruk av fritidsbåt, gjennom for eksempel å ta båtførerprøven eller fritidsskippersertifikat.

9. Krav om ansvarsforsikring på fartøy

- Flere forsikringssselskap har i dag strengere krav til vedlikehold og tilstand på fartøyene i sine vilkår, enn regelverket krever. Sikkerheten kan dermed bli bedre ved at utleier har forsikret båten og følger disse kravene.
- Arbeidsgruppen anbefaler derfor at alle utleiere må oppfordres til å forsikre fartøyene sine.

10. Informasjon – og holdningsskapende arbeid

- Et av hovedfunnene i denne utredningen, er at det er utilstrekkelig kjennskap til dagens regelverk og krav. Arbeidsgruppen antar at sikkerheten kan bedres ved å intensivere informasjonsarbeidet, forbedre informasjonsmateriell, og drive kampanjevirkosomhet.
- Det anbefales at DSB, Sjøfartsdirektoratet og Fiskeridirektoratet samarbeider med næringen og andre aktuelle aktører, for å utvikle klarere retningslinjer for utleiedrift og tilhørende fartøy.
- Det anbefales også at det settes av midler til å ha oppsøkende kampanjer mot utleiere.

Videre arbeid i 2022

Sjøfartsdirektoratet har fått i oppdrag fra Nærings – og fiskeridepartementet å følge opp forslag i utredningen i samarbeid med relevante etater.

Takk for oppmerksomheten!